

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z powództwa G. J.
przeciwko C. sp. z o.o. w Z.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 lutego 2019 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 22 września 2017 r., sygn. akt IV Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 września 2017 r. Sąd Okręgowy w Z. oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 10 maja 2017 r. (którym zasądzono od pozwanej C. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Z. na rzecz powódki G. J. kwotę 42.399,30 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 18 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty, wyrokowi nadano rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty 6.651,00 zł oraz nakazano ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Z. kwotę 2.120 zł tytułem opłaty, od której powódka była zwolniona)

oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

Pozwana zaskarżyła powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy: art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie zarzutów apelacji odnoszących się do niezastosowania art. 8 k.p. do roszczenia powódki oraz zarzutu dowolności Sądu w zakresie ustalenia, że powódka wykonywała swoje obowiązki z umowy o zakazie konkurencji. Ponadto skarżąca podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego: art. 8 k.p. w związku z art. 101² § 1 i 2 k.p. i art. 487 § 2 k.c. i art. 65 § 2 k.c. i art. 354 k.c. w związku z art. 300 k.p., przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że zachowanie powódki stanowiło prawidłowe wykonywanie obowiązku powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej po ustaniu stosunku pracy z pozwanym i że żądanie powódki było zgodne z zasadami współżycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na istotne zagadnienie prawne i oczywistą zasadność skargi. W ocenie skarżącej, istotne zagadnienie prawne wyraża się w pytaniu: czy ubieganie się o pracę w konkurencyjnej spółce w czasie trwania umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy stanowi nieprawidłowe wykonywanie obowiązku powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej i jest wystarczające dla utraty wiarytelności pracownika z tytułu zobowiązania wzajemnego o odszkodowanie za powstrzymywanie się od zakazu konkurencji, czy też zachowanie takie winno być rozpatrywane wyłącznie w kategoriach stosowania normy z art. 8 k.p.? Zdaniem pozwanej, z punktu widzenia interesów pracodawcy, deklaracja o nielojalności jest wystarczająca do stwierdzenia, że takie zachowanie nie odpowiada treści zobowiązania oczekiwanego od pracownika i uzasadnia uwolnienie się pracodawcy od obowiązku zapłaty odszkodowania z tytułu umowy o zakazie konkurencji. Oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżąca upatruje w tym, że Sąd

odwoławczy nie rozpoznał zarzutów sprzeczności istotnych ustaleń sądu ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym przez przyjęcie, że powódka po ustaniu stosunku pracy dochowała lojalności wobec profilu działalności gospodarczej pozwanego ani zarzutu błędnego przyjęcia, że żądanie przez powódkę w sprawie zapłaty odszkodowania jest zgodne z zasadami współzycia społecznego i społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu

Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne".

Co do przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego

2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu.

Sąd Najwyższy zauważa, że skarżąca łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu, przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Skarga kasacyjna nie może być, z kolei, uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, iż konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Niezależnie od powyższych stwierdzeń wypada podkreślić, że przy ustalaniu, czy pracownik podjął działalność konkurencyjną, decydujące znaczenie ma treść umowy o zakazie konkurencji (art. 101² § 1 k.p. w związku z art. 101¹ § 1 k.p. i

art. 65 § 1 k.c.) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2011 r., I PK 224/10, LEX nr 896455).

W wyroku z dnia 23 czerwca 2010 r., II PK 374/09 (LEX nr 661504), Sąd Najwyższy stwierdził, że zgodnie z art. 101² § 1 k.p. w związku z art. 101¹ § 1 k.p., w zakresie określonym w odrębnej umowie, pracownik nie może po ustaniu stosunku pracy prowadzić działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy ani też świadczyć pracy w ramach stosunku pracy lub na innej podstawie na rzecz podmiotu prowadzącego taką działalność (zakaz konkurencji). Treścią umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy jest zobowiązanie (byłego) pracownika do niepodejmowania po rozwiązaniu stosunku pracy z (byłym) pracodawcą, z którym została zawarta umowa o zakazie konkurencji, działalności konkurencyjnej wobec tego pracodawcy. Granice czasowe oraz zakres przedmiotowy obowiązku niepodejmowania działalności konkurencyjnej określa umowa. Treści umowy oraz towarzyszącym jej zawarciu okolicznościom (w tym zwłaszcza zgodnemu zamiarowi stron i celowi umowy (art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p.) należy przypisać decydujące znaczenie przy ocenie, czy działalność podjęta przez pracownika po ustaniu stosunku pracy jest działalnością konkurencyjną w stosunku do dotychczasowego pracodawcy. Przepisy Kodeksu pracy dotyczące zakazu konkurencji (zwłaszcza art. 101¹ i art. 101²) jedynie ogólnie określają obowiązek pracownika niepodejmowania działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy. Należy przez to rozumieć zobowiązanie pracownika do powstrzymania się od prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek w granicach określonych umową oraz podejmowania zatrudnienia w ramach stosunku pracy, a także świadczenia pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz nowego pracodawcy, prowadzącego działalność konkurencyjną w stosunku do dotychczasowego pracodawcy.

W wyroku tym podkreślono również, że naruszenie umowy o zakazie konkurencji ma miejsce w razie aktywnego zachowania pracownika - rzeczywistego podjęcia działalności konkurencyjnej. W związku z tym, nie jest na przykład złamaniem zakazu prowadzenia działalności konkurencyjnej po ustaniu stosunku pracy (klauzuli konkurencyjnej) uczestnictwo w spółce, która nie podjęła żadnej działalności i czynności przygotowawczych do niej, a także członkostwo w radzie

nadzorczej spółki, której działalność nie zagraża (choćby potencjalnie) interesom byłego pracodawcy (wyrok Sądu Najwyższego z 24 lutego 1998 r., I PKN 535/97, OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 85 z glosą B. Cudowskiego OSP 1999 nr 5, poz. 100).

Z dokonanych przez Sąd ustaleń wynika, że powódka G. J. i pozwana zawarły w dniu 11 lutego 2014 r. umowę o zakazie konkurencji, zgodnie z którą w czasie pozostawania powódki w zatrudnieniu u pozwanej oraz w okresie trzech lat po ustaniu stosunku łączącego strony powódka bez uprzedniej pisemnej zgody pracodawcy nie będzie prowadzić jakiejkolwiek działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności pracodawcy (uzasadnienie wyroku s. 9). Z ustaleń faktycznych w sprawie wynika również, że powódka nie podjęła pracy zarobkowej w konkurencyjnym wobec pozwanego podmiocie. Ponadto wiążąca strony umowa, mimo istnienia takiej możliwości, nie została wypowiedziana przez pracodawcę ani rozwiązana za porozumieniem stron.

Podnoszone przez skarżącą kwestie prawne były zatem przedmiotem rozważań judykatury, a zapadły w sprawie wyrok jest zgodny z linią orzecniczą Sądu Najwyższego.

Chybiona jest też teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Sposób motywowania przez skarżącą powołanej przesłanki przedsądu sprowadza się do polemiki z poczynionymi przez Sąd drugiej instancji ustaleniami faktycznymi. Tymczasem w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarżąca w istocie kwestionuje dokonaną przez Sąd ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., uchyla się spod kontroli kasacyjnej.

Godzi się zauważyć, że regulacja zawarta w art. 8 k.p. należy do kategorii przepisów prawa zawierających klauzule generalne, wobec czego z natury rzeczy ma charakter ogólny, a jej zastosowanie jest ściśle uzależnione od konkretnych okoliczności faktycznych. Z tej przyczyny kwestia prawidłowej interpretacji przepisu art. 8 k.p. (choćby powiązanego z innymi przepisami prawa materialnego), nie może być uznana za argument wskazujący w niniejszej sprawie na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Przepis ten upoważnia sąd do oceny, w jakim

zakresie, w konkretnym stanie faktycznym, działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie jego prawa i nie korzysta z ochrony prawnej (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lipca 2009 r., I PK 48/09, LEX nr 529757; z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 78/10, LEX nr 725005; z dnia 12 stycznia 2011 r., II PK 89/10, LEX nr 737386; z dnia 2 października 2012 r., II PK 56/12, LEX nr 1243024). Ocena, czy w konkretnym przypadku ma zastosowanie norma art. 8 k.p., mieści się w granicach swobodnego uznania sędziowskiego. Sfera ta w ramach postępowania kasacyjnego może podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 lipca 1970 r., III PRN 39/70, OSNCP 1971 nr 3, poz. 53; PiP 1972 nr 10, s. 170; z 15 września 1999 r., III CKN 339/98, OSP 2000 nr 4, poz. 66; z 12 stycznia 2012 r., I PK 88/11, LEX nr 1129308; z 24 stycznia 2018 r., I PK 310/16, LEX nr 2459716). W niniejszej sprawie pracodawca nie wypowiedział umowy o zakazie konkurencji, mimo takiego uprawnienia. Okoliczność, że powódka nie rozwiązała umowy o zakazie konkurencji za porozumieniem stron, nie stanowi nadużycia prawa. Z ustaleń faktycznych wynika zaś, że nie podjęła ona działalności konkurencyjnej.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono na mocy § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).